

Summary. Conceptual aspects are brought in article from improvement acting systems to generations and use the knowledges which are oriented on strategic purposes of the development enterprise

Keywords: generation, efficiency, economic activity, enterprise

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Чебанова Н.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 658

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Літвінова І.М., к.хім.н., доцент (СНУ ім. В. Даля)

Визначено передумови підвищення ефективності управління техніко-економічним розвитком підприємств. Представлено механізм еволюції технологічних укладів. Аналіз динаміки технологічних укладів розглядається як основа управління техніко-економічним розвитком підприємств.

Ключові слова: управління, ефективність, розвиток, виробництво, уклад, техніка, технологія.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Управління техніко-економічним розвитком підприємств полягає в організації процесів перерозподілу ресурсів між застарілими і новими виробництвами, а при зміні технологічних укладів – в підтримці певних пропорцій для перерозподілу ресурсів на користь нового технологічного укладу. Кожен черговий технологічний уклад розвивається на базі попереднього, використовуючи при цьому досягнення попереднього як матеріально-технічну основу свого зростання. При цьому виникає взаємодія між укладами, неминучі і завжди присутні економічні втрати і різні диспропорції. За відсутності активної структурної політики особливості відтворення технологічних систем можуть привести до перерозподілу виробничих ресурсів у напрямі підтримки застарілих технологічних укладів.

Слід зазначити, що сучасні тенденції управління підприємствами пов'язані із слабкою передбаченістю змін, що відбуваються в агресивному оточуючому середовищі, і безперервним потоком нововведень у всіх сферах життя суспільства. Однією з головних умов стійкого функціонування і підтримки необхідного рівня конкурентоспроможності як для окремих підприємств, галузей, так і для регіону в цілому стає орієнтація на інноваційний тип розвитку. Для реалізації даної мети необхідне знання закономірностей протікання окремих інноваційних

процесів, основ управління розвитком як на мікрорівні, так і на макрорівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланням на джерела.

Питання розвитку економічного потенціалу підприємств, регіонів та держави на основі інновацій широко досліджені в роботах вітчизняних вчених у цій галузі (О.І. Амоши [1], І.Р. Бузько [2], А.Е. Воронкової [3], В.М. Гесця [4], А.В. Гриньова [5], С.М. Ілляшенка [6], О.В. Князя [7], О.Є. Кузьміна [8], В.В. Максимова [9], Л.І. Федулової [10]). Технічний та економічний розвиток підприємств є взаємопов'язаним та відбувається в результаті взаємодії нових технічних можливостей і суспільних потреб. Комплексний підхід до дослідження проблем технічного та економічного розвитку можна виявити в роботі А. Анчишкина [12], який досліджував НТП в єдності різних аспектів технологічних, економічних, наукових і соціальних змін, супроводжуваних технологічними зрушеннями. Систематичні дослідження нерівномірності техніко-економічного розвитку ведуться в рамках теорій довгих хвиль економічної кон'юнктури. Н.Д. Кондратьєв [13, с. 24-83]. Й. Шумпетер [14] пов'язував тривалі відхилення економіки від стану рівноваги з концентрацією нововведень в кластери, що періодично відбувалася, і їх подальшим синхронним розповсюдженням. Згідно праці С.Ю. Глазьева технологічна структура економіки складається з технологічних сукупностей різного

функціонального призначення і рівня переробки ресурсів. Групи технологічних сукупностей, які пов'язані одна з одною однотипними технологічними ланцюгами і що відтворюють цілісності отримали назву „технологічних укладів” [15, с. 61].

Виділення невіршених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Більшість досліджень в області інновацій пов'язані з виявленням і докладним аналізом наукової сторони здійснення інноваційних процесів, але значно менша увага приділяється питанням забезпечення затребуваності інновацій суспільством і суспільним виробництвом, створення умов для їх ухвалення, розповсюдження і використання, темпів і масштабів процесу генерування і розробки нововведень. Для забезпечення ефективності управління техніко-економічним розвитком підприємств необхідна не лише адаптація закордонного досвіду до конкретних підприємств, а забезпечення необхідних структурних змін у відтворювальному механізмі відповідно до перспективних цілей і завдань його соціально-економічного розвитку.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення передумов підвищення ефективності управління техніко-економічним розвитком підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Всі дії господарюючих суб'єктів опосередковані ціннісними орієнтаціями. До оцінок, що визначають ухвалення рішень про розподіл ресурсів, відносяться ціни, тарифи, нормативи платежів за ресурси, господарські пріоритети, суб'єктивні переваги осіб, які ухвалюють рішення. Технологічна структура економіки і система економічних оцінок знаходяться в складній діалектичній єдності – зміні однієї із сторін цієї єдності опосередковані відповідними змінами іншої: технологічні зрушення відбуваються в результаті зміни співвідношення економічних оцінок, а останні, у свою чергу, міняються під впливом що знов відкриваються і вичерпання традиційних виробничий-технологічних можливостей. Таку взаємодію оцінок і технологій складає стрижень господарського механізму технологічних зрушень. Механізм даного взаємозв'язку носить універсальний характер і зберігає свої характерні властивості в будь-якій економічній системі.

Господарство України у момент включення в загальносвітовий ритм техніко-економічного розвитку характеризувалося технологічно багатуоукладністю (оскільки це був етап заміщення в світовій економіці другого технологічного устрою третім). Проте ця технологічна багатуоукладність не носила характеру, що

відтворювався, і швидко додалася в результаті випереджаючого розширення виробництв третього і становлення базисних технологій четвертого технологічних устроїв в кінці XIX – початку XX вв. Випереджаюче зростання четвертого технологічного устрою за відсутності капіталу в застарілих виробництвах, а також наявність багатих запасів природних ресурсів створюють сприятливі передумови для швидкої модернізації економіки України і включення країни в число технологічних лідерів в період заміщення третього технологічного устрою четвертим.

Стосовно сучасної ситуації серед заходів структурної перебудови економіки необхідними є швидка реконструкція або згортання виробництв третього технологічного устрою, відмова від пріоритетного перерозподілу ресурсів в технологічні ланцюги четвертого і п'ятого, а також забезпечення випереджаючого створення науково-технічного заділу в напрямках розвитку шостого технологічного устрою. Заміщення технологічних устроїв вимагає, як правило, відповідних змін в соціальних і інституційних системах, які не тільки знімають соціальну напруженість, але і сприяють масовому впровадженню технологій нового технологічного устрою і відповідного йому типу споживання і способу життя.

Одному з найбільш значущих завдань з позицій підвищення ефективності управління техніко-економічним розвитком є виявлення загальних закономірностей зміни ролі науково-технічного, а в ширшому плані – інноваційного чинника як джерела динамізму розвитку економіки і суспільства.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Облік тенденцій, що виявилися в найбільш розвинених країнах сучасного світу, дозволяє зробити висновок про те, що майбутнє – за інноваційним типом розвитку, в основі якого лежить безперервний і цілеспрямований процес пошуку, підготовки і реалізації нововведень, що дозволяють підвищити ефективність функціонування суспільного виробництва, збільшити ступінь реалізації потреб суспільства і його членів, забезпечити поліпшення життєдіяльності суспільства. Іншими словами, ведучою стає установка на зміни, на розвиток, на свідоме і цілеспрямоване вдосконалення, на розширення зони впливу людини на соціально-економічні процеси. По суті інноваційний тип розвитку є розширення поля використання наукового методу, включення в область його застосування всіх більш менш значущих напрямів людської діяльності.

Єдиним шляхом виведення вітчизняних промислових підприємств з кризи є формування нового комплексного механізму технічного і економічного розвитку. Основним завданням

єдиної державної інноваційної політики у такому випадку слід вважати створення відповідних умов для формування цього механізму, в рамках якого ринкова конкуренція, підприємницька активність і зацікавленість сприяють природному освоєнню інновацій у сфері виробництва і споживання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Амоша О.І. Організаційно-економічні механізми активізації інноваційної діяльності в Україні / О.І. Амоша // Економіка промисловості. — 2005. — № 5. — С. 15–21.
2. Бузько І.Р. Стратегический потенциал и формирование приоритетов в развитии предприятий : [монографія] / І.Р. Бузько, І.Е. Дмитренко, Е.А. Сущенко. – Алчевск : изд-во ДГМИ, 2002. – 216 с.
3. Воронкова А.Е. Теоретико-методичні аспекти формування інноваційної політики підприємства / А.Е. Воронкова, Н.Й. Радіонова // Формування ринкових відносин в Україні. Зб. наук. праць. Вип. 3. — К.: НДЕІ, 2009. — С. 82–85.
4. Геєць В.М. Інновативно-інноваційний шлях розвитку – модернізаційний проект розвитку української економіки і суспільства початку ХХІ століття / В.М. Геєць // Банківська справа. — 2003. — № 4. — С. 16–22.
5. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А.В. Гриньов. — Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2003. — 308 с.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : [навч. посіб.] / С.М.

Ілляшенко — Суми: Університетська книга, 2005. — 324 с.

7. Князь О.В. Аналіз та оцінювання факторів, які впливають на рівень інноваційного розвитку підприємств / О.В. Князь // Економіка промисловості. — 2006. — № 3. — С. 128–135.

8. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : [монографія] / [за наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна]. — Львів: ЛБІ НБУ, 2003. — 233 с.

9. Максимов В.В. Економічний потенціал регіону (аналіз, оцінка та використання) : [монографія] / В.В. Максимов. — Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2002. — 346 с.

10. Інноваційний розвиток економіки : модель, система управління, державна політика [монографія] / [за ред. д.е.н., проф. Л.І. Федулової]. — К. : „Основа”, 2005. — 552 с.

11. Нельсон Р., Уинтер С. Эволюционная теория экономических изменений / Р. Нельсон, С. Уинтер. — М.: Дело, 2002. — 536 с.

12. Анчишкин А.И. Наука-техника-экономика / А.И. Анчишкин. — М.: Экономика, 1986. — 342 с.

13. Кондратьев Н.Д. Избр. соч. / Н.Д. Кондратьев. — М.: Экономика, 1993. — 243 с.

14. Шумпетер Й. Теория экономического развития /Й. Шумпетер. — М.: Прогресс, 1982. — 455 с.

15. Глазьев С.Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С.Ю. Глазьев. — М.: ВладДар, 1993. — 310 с.

Аннотація. Определенно предпосылки повышения эффективности управления технико-экономическим развитием предприятий. Представлен механизм эволюции технологических укладов. Анализ динамики технологических укладов рассматривается как основа управления технико-экономическим развитием предприятий.

Ключевые слова: управление, эффективность, развитие, производство, уклад, техника, технология.

Summary. The pre-conditions of the increase of efficiency of management of enterprises' technical and economic development have been defined. The mechanism of evolution of the technological setups has been presented. The analysis of the dynamics of the technological setups is being considered as the base for management of enterprises' technical and economic development.

Keywords: management, efficiency, development, production, setup, technique, technology.

*Рецензент д.е.н., професор СНУ ім. В. Даля Максимов В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.*